

Gràcies a l'anellament s'han descrit noves espècies que abans es consideraven pertanyent a una altra molt més abundant. A les Balears tenim un cas molt interessant com és el virot petit (*Puffinus mauretanicus*). Antigament es creia que pertanyia a l'espècie *Puffinus puffinus*, una espècie atlàntica i molt abundant. Estudis posteriors de biometria, coloració, àrees de cria, comportament migratori i genètics determinaren que els virots balears pertanyien a una nova espècie: el virot de Llevant *Puffinus yelkouan*, que tindria les colònies més importants al Mediterrani oriental. Posteriorment, petites discrepàncies genètiques conduïren els taxonomistes a definir una altra nova espècie: el virot petit balear que, immediatament, va

passar de ser nova a estar globalment amenaçada, ja que tota la població mundial només cria a les Balears.

Aquest mínim repàs de les virtuts de l'anellament és una prova fefaent de la utilitat d'aquesta centenària tècnica. Però, malgrat el mot "centenari" pot tenir connotacions d'obsolescència, també diu molt en el seu favor si després dels espectaculars avenços en teleseguiment, encara és una tècnica totalment vigent que complementa molta de la informació obtinguda amb la més puntera tecnologia moderna.

Per explicar les tècniques i la utilitat de l'anellament, en els propers números engegarem una sèrie d'articles per apropar aquesta activitat científica

als lectors i discutir resultats per aclarir tots els dubtes. Esper que us sembli tan apassionant com ens sembla als anelladors. •

Tirulló camanegre, *Charadrius alexandrinus*



Col·laboració

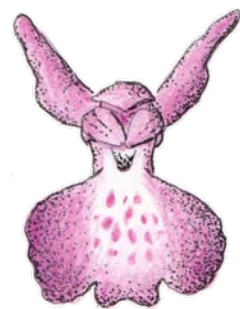
Per **Miquel Capó**
Dibuixos de Cati Artigues
Fotografies de Luis Alberto Dominguez,
Miquel Àngel Gual, Joan Marquès i
Alfonso Lario



L'orquídia de prat

L'orquídia de prat (*Anacamptis robusta* (T. Stephenson) R.M. Bateman) és una de les orquídiades més emblemàtiques de les Illes Balears. Les seves espigues florals són molt visibles, i poden arribar a superar el mig metre d'alçada. Les seves flors, de nombre molt variable i que poden arribar a superar la trentena, tenen una coloració molt diversa, que varia des del rosa pàl·lid fins al lila obscur,

trobant-se més freqüentment les d'un to entremig. La part subterrània, així com és comú a les orquídiades, consta de dos bulbs que s'encarreguen de fer rebrotar la part aèria any rere any. Així doncs, es considera que aquesta espècie té un cicle vital geòfit, això és, es manté vegetativa una part de l'any sota terra i emergeix quan es donen les condicions òptimes per produir fulles i flors.



Anacamptis robusta

X



Anacamptis coriophora

=



Anacamptis x albuferensis



L'ORQUÍDIA DE PRAT ÉS UN EMBLEMA DE LA IMPORTÀNCIA DE LA BIODIVERSITAT DE LES ILLES, I LA SEVA SUPERVIVÈNCIA N'ÉS UN SIGNE DE QUALITAT DEL PATRIMONI NATURAL QUE ENS ENVOLTA

Les primeres fulles emergeixen a l'inici de la primavera, i la floració esdevé a principis d'abril fins a principis de juny. Un cop s'ha realitzat la pol·linització, aquestes formen un fruit en forma de càpsula que finalment s'obri alliberant les llavors. Les llavors són minúscules i se'n produeixen milers, fet que dona un aspecte de pols quan es dispersa per l'aire.

Aquesta espècie no és endèmica de les Balears, ja que es troba també en àrees del nord d'Àfrica, principalment, Algèria i Marroc. No obstant, a Mallorca tenim l'única població europea d'aquesta orquídia, localitzada en una sola població situada dins del Parc Natural de s'Albufera

de Mallorca. Durant els darrers anys, s'ha observat una tendència favorable en el desenvolupament d'aquesta població, que va creixent discretament malgrat les perturbacions antròpiques que ha patit.

La pol·linització d'aquesta espècie és exclusivament entomòfila, això vol dir que no pot fructificar si no intervé un insecte durant la pol·linització. A diferència d'altres plantes entomòfiles, l'orquídia de prat no produeix nèctar tot i que les flors presenten les estructures típiques d'emmagatzematge. Per aquest motiu, es considera que la planta fonamenta la seva pol·linització en un sistema d'engany al pol·linitzador.

A una de les zones més importants per aquesta orquídia, Son Bosc, l'espècie conviu amb l'abel·lera olorosa (*Anacamptis coriophora* (L.) R.M.Bateman, Pridgeon & M.W.Chase). Degut a que ambdues espècies es troben molt properes evolutivament, i coincidint en què ambdues són visitades pel mateix grup d'insectes, s'han observat individus híbrids d'ambdues espècies. Aquests híbrids no s'han detectat a cap de les poblacions d'Àfrica, per tant es considera un endemisme de la zona; i per aquest motiu se'l va anomenar *Anacamptis x albuferensis* R.M. Bateman.

En aspectes de conservació, l'orquídia de prat es troba inclosa en

el llistat vermell de flora amenaçada d'Espanya amb la categoria d'"Espècie en Perill Crític", així com també està inclosa en el catàleg de flora amenaçada de les Illes Balears amb la categoria "Amenaçada". Afortunadament, l'espècie està protegida per la llei (Decret 75/2005, BOIB núm. 106, 16/07/2005). Des de llavors, s'han realitzat plans de conservació per tal garantir la supervivència d'aquesta espècie. Un dels principals problemes que ha patit ha estat la infecció per un fong del gènere *Botrytis*, que pot arribar a degradar tota la vara floral interrompent la pol·linització. Per sort, aquest patògen no afecta seriosament els bulbs, i es té constància que

l'individu rebrota en bones condicions la temporada següent.

Per altra banda, l'espècie s'enfronta a les perturbacions antròpiques provinents de les àrees limítrofes del Parc Natural, que són de propietat privada. A l'any 2010 es va iniciar un projecte de construcció d'un camp de golf a la zona de Son Bosc. Per tal de protegir aquesta espècie, es va crear una Àrea Biològica Crítica que va quedar exclosa del projecte de construcció.